

A.

№ 8^a

² D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA
DE

XXXI.
1710 13

RATIONE STA- TVS IMPERII ROMANO- GERMANICI.

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. FRID. WILHELMO

REGNI BORVSSICI, AC ELECTORATVS BRANDEN-
BVRGICI HEREDE &c. &c. &c.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE

DN. JACOBO BRVNNEMANNO

JVRIVM LICENTIATO.

D. 9to Julij. M DCCCL. H. L. Q. C.

Eruditorum disquisitioni subicit

AVGVSTVS ADOLPHVS ERMISCH
Brunsvicensis.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis JOHANNIS GRUNERI, Typogr. Acad.

DISSELTATIO IURIDICA

DE
RATATIONE
TVS IMPERII ROMANI
GERMANICI

RECTORE MAGISTRO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI
DN. FRID. WILHELMO

REGNI BORVSSIC. AC ELECTORATVS BRANDEN-
BURGICI HERED. &c. &c.
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE

DN. JACOBO BRANNMANNO
IURIS LICENTIATO

D. 9 Jul. MDCCCLXXX

AVGVSTVS ADOLPHVS ERMSCH

BRUNNENSIUM
HABIT. MDCCCLXXX
Typis JOHANNIS GRUNERT, Typogr. Acad.

COROLLARIA.

I.

O Prima Politica est, quæ ex Sacris Bibliis hauritur. Imo politica sine genuina Ethica & cognitione sui ipsius, non potest non degenerare in stultitia n.

II.

Exemplum pessimæ politices & Rationis status suppeditat erectio vitulorum aureorum a Jerobaamo i. Reg. XIII. & XIV. Bene autem, & ad gustum meum judicat de hoc facto Huberus: *Ratione mere politica id factum a Jerobaamo. Si fidem habuisset in Deum, qui Regem eum fecerat, hunc eventum providentiæ ejus commississet. Sed ille viam pervulgatam politicorum ingressus est, & Rationem Status, quam vocant, a Dei verbis separavit, male & improvise, ut sæpe docet eventus politicos. Non est major prudentia quam rectam insistere viam & c. vid. observat. Jur. Publ. ad histor. civil. L. 1. P. 1. Sect. 2. c. 6. §. 2.*

III.

Merito luctu publico deplorandum est, jussu illustri Dn. Cancellario de Jehna de *Rat. Stat. Diff. II. concl. 7.* quod vera Ratio Status, quæ in æternæ salutis acquisitione consistit, in tam frequenti usu Rationis Status inter Christianos, vix ac ne vix appareat.

Ratio-

IV.

Ignorat vera religio Rationem Status mundani; hinc mirari subit, quid permoverit nonnullos, ut religionem suam utilitate dogmatum metiti sint, & interesse civile suæ religionis quasi in taberna exposuerint.

V.

Quamvis pontificia religio ex sacra scriptura, ut & indole Christianissimi Novi Testamenti abunde errorum perniciosissimorum convinci possit; Nihilominus nec politica hic nullas non partes sibi vindicat. Ex hac enim clare demonstrari potest, totam illam Hierarchiam papalem, & dogmata, quæ traditionum primitivæ Ecclesiæ vocabulo involvuntur, ex mera Ratione Status Curia Romanæ profecta esse.

VI.

Ratio Status, quæ non Deum, non rationem & justitiam, non interesse publicum, sed solam utilitatem ejus, qui illa utitur, respicit; illa recte definitura Bocalino, quod sit norma utilitatis, in totum contraria legibus divinis & humanis.

DISSERTATIO XII.

De

RATIONE STATUS IMPERII
ROMANO-GERMANICI.

SUMMARI A.

- P** *Rejudicia contra præsens thema de Ratione Status Germania. §. 1.
Remouentur ille objectiones. Neuis veterum Publicistarum quod
de ratione Status nil attigerint. §. 2.
Declinatur expectatio, ac si arcana Reipubl. sub hoc titulo essent
comparitura. §. 3.
Scriptorum, maxime Italorum, varia definitiones Rationis Status. §. 4.
Germanici Scriptores de Ratione Status: Judicium de Hippolytho à La-
pide. §. 5.
Laudatur Dn. Textoris tr. de vera Ratione Status Germania, & quid in
hoc scriptionis genere potissimum observandum sit. §. 6.
Defenditur philosophia Textoris circa tolerantiam religionis. §. 7.
Ratio Status in genere consideratur. §. 8.
Ratio Status Principum specialis intuitu suarum Prouinciarum. §. 9.
In quo sensu de Ratione Status Germania hic agatur. §. 10.
Incommoda formæ a regulis politicis abeuntis. Quanam formæ pro poli-
tice perfectis habeantur. §. 11.
Formæ Imperii præsens an ex enumeratis illis sit, inquiritur. §. 12.
Differentia inter vitia Status & vitia hominum sive Administrantium.
§. 13.
Vitia Status Germanici quenam? Mutua venientia inter Imperatorem
& Ordines. §. 14.
Emulationes & distractiones Ordinum & occulta intestina dissidia e-
numerantur. §. 15. & 16.
Odia ex diuersa professione Religionis, & quid Germania in posterum
inde metuendum sit. §. 17.*

- Incommoda ex ambagibus Processuum, moneta corruptione & varietate. §. 18.*
- Ostenditur ejusmodi vitia enumerata ex forma & statu praesenti non posse non fluere. §. 19.*
- Removeretur ineptum praedictum, ac si cum officio boni civis pugnet, incommoda status Civitatis sua tangere. §. 20.*
- Remedia qua his malis eradicandis solerter excogitata, nec applicabilia somnia sunt. §. 21.*
- Causa, cur nulla spes sit, formam Imperii in regularem mutari posse. §. 22.*
- Remedia laboranti Germania suggesta ab Hippolyto a Lapide Monzambanus convellit, ac alia substituit, judicium de iis §. 23.*
- Remedia Generalia Germania a nonnullis suggesta. §. 24.*
- Ostenditur illa remedia esse curis palliatis non absimilia & frustranea, quam diu in Civitate singuli non serio propriae felicitati student. §. 25.*
- Emendatio status religionis & cultus divini. Grave monitum Forstneri. §. 26.*
- Ostenditur mutua tolerantia dissentientium in religione & piorum Antistitum fidei instructione, plus effici posse, quam omnibus Conciliis & Colloquiis religionis causa institutis. §. 27.*
- Emendatio Status politici per Commerciorem facilitationem. §. 28.*
- Inutiles peregrinationes Germanorum rejiciuntur cum Monzambano §. 29.*
- Probi & prudentes Consilarii Principi adhibendi sunt, ut eo melius omnia gubernentur. §. 30.*

§. I.

Nsolens ac novitatem spirans inscriptio præsentis Dissertationis videri posset, eo quod in hac, de ratione Status Germaniæ quædam in medium adducere præsumamus, præsertim, cum nullus veterum scriptorum Juris publici præverit hac in parte, & præterea politicis hæc cura demandanda sit inquirendi, quid ex usu Germaniæ sit necne? Imo vereor, ut nonnulli nobis studium alienis negotiis nosmet ingerendi objecturi sint, cum tractatio de Ratione Status Germaniæ, sive quod huic vasto Corpori expediat, Cæsari & reliquis Statibus eorumque arcanis & sanctioribus Consiliis relinquendum sit; ne arcana Imperii prodantur æmulis & inimicis.

§. II. Verum si ita facile esset veram Rationem Status Germaniæ detegere, & sic salutaria patriæ Consilia proponere; quam quidem nullius negotii est hisce objectionibus satisfacere; Profecto res Imperii meliori loco starent. Scilicet placuit Coronidis loco præsentibus Dissertationibus advertere disquisitionem de consiliis quæ Germaniæ ad conservationem status sui, & communem felicitatem, suppeditantur a peritioribus. Prævit hac in re sagacissimus Monzambanus. Hic indignum & ignavum putans exalilis conscribere Jus publicum, vix adpersa judicii mica, Capite ultimo remedia morbis & vitiis Imperii in *Capite VII.* ingenue politiceque detectis, propinavit. Imo jam ante illum tractatu de vera & varia Ratione Status Germaniæ innotuerat Orbi erudito celeberrimus Textor, de quo infra disserendi occasio erit. Igitur cum Veteres Publicista in suis Operibus nullum hujus rei idoneum specimen exhibuerint; eo ipso demonstrarunt, quod quidem *ius Publicum* i. e. leges publicas sciverint, quod & historici esse potest; sed *Jurisprudentiam publicam*, h. e. habitum dextre interpretandi leges publicas, at

que in dubio statu e Republica consilia dandi nesciverint. Monitum autem jam supra est, quomodo politica specialis Germaniæ & Ratio Status cum Jure publico arcè conjuncta sit. conf. *Diff. I. §. 13. seqv.* Hinc nemini hodie vitio verti poterit, si cum recentioribus potius fructibus quam glande vesci malit.

§. III. Nemo interim a nobis, circa hoc institutum, expectabit arcana inaudita. Nihil enim hic occurret, quam communia remedia, aut saltem communiunum remediorum examen, an salutariter Germaniæ applicari possint; an vero ad entia rationis politica spectent? Nam, habet et sua entia rationis non solum Dialectica, sed & Politica. Hæc vero arcana vocare esset æque ineptum ac est titulus *Arcanorum Rerumpublicarum* Clapmarii. Talia enim non sunt arcana, quæ ab omnibus possunt legi, quæ in Scholis nota sunt, & ad media communia pertinent, uti bene monet de Clapmarii libello illustr. Dn. Cancell. de Lehna *de Rat. Stat. pag. 48.* Hinc nec nos feriet, quod ludibrium illi debeant cordationibus, qui in privata vita constituti, ambitiose leges prescribere non dubitant iis, qui ad Reipublicæ clavem sedent, licet ad id nec rogati sint; nec æternum rogabuntur ab illis. Uti vero hoc occinendum illis est, qui semet immiscent negotiis salutem publicam atinentibus, ac velut ex tripode, aut si mavis Parnasso, Consilia sua non sine pedagogico fastidio crepant, melius facturi si in defectu aliorum laborum, dolium cum Diogene volutarent per plateas; ita ad aliorum circa hæc tradita minus rite sese habentia convellenda, labor meo quidem judicio, reprehensionem haud meretur.

§. IV. Propius vero excutere volenti Rationem Status Germaniæ tot ab initio occurrunt Scriprores, qui hoc thema in genere tractarunt, ut ipsa eorum multitudo, rem quam illustrare voluerant, obscuraverit ac tantum non caliginem induxerit. In primis, vero nescias an multum ex illis scriptoribus haurire possis Rationi Status Germanici inserviens. Itali & Galli, qui primitus partem illam politices arcanioris
sub

sub Rationis Status nomine interpolatam orbi venditarunt, in varias descriptiones partitionesque hujus rei scissi sunt, pars etiam scopo suo plane excidit. Ludovicus Septalius non semper rem subtilem acu tetigit in suo tr. de *Rat. Stat.* & haud paucas vulgares regulas affert. Aliter Scipio Ammiratus *disc. in Tac. lib. 12. disc. 1.* aliter Palazzus *de Gubernat. p. 4. c. 17.* aliter Trajan, Bocalini in *Relac. ex Parnass. Cent. 2. rel. 87.* definiunt Rationem Status. Plerique autem ita se explicant, ut modo flagitia Dominationis, artes Tiberianas, & plerumque omne illud quod in politicis contra rationem susceptum est, sub larva Rationis Status occultent, uti protervia & vesania in Ethnicis sub Heroica virtute aliquando venditur. Exemplum prioris est Gabriel Naudæus eadem Reformatorum, sive Hugonottarum in Gallia sub Carolo IX. Parisiis factam, propter Rationem Status excusans, philosophia paulo rusticiore, Iudice B. Puffendorffio in *der Einleit. der Histor. cap. 2.*

§. V. Ex nostra natione non minus læta seges eorum est, qui hanc materiam lucubratione dignam iudicaverunt. Extat sub titulo *manualis politici* sive de *Ratione Status* libellus W. F. ab Efferen. Verum præter titulum nil rationis Status complectitur inspidus Autor, nimio favore erga clericos ad superstitionem usque & servitutem irretitus. Ex illis autem qui in specie de Ratione Status aliquid ediderunt, quod ad statum Germaniæ faceret, & seculum ferre possent, duo inprimis præ aliis celebriores sunt. Alter tectio nomine, ast & propterea liberior & impudentior, incedit, *Hippolitum a Lapide* semet vocans. Nonnulli autem verum nomen ejus *Rusdorffii* Palatini nobilis, alii *Dranseii* Secretarii Svecici esse conjecturantur. Quicquid sit de Autore, remedia ad restaurandam veram Rationem Status ab eo proposita, quilibet patriæ amantium execratur. Flammæ, ferum, extirpationem spirat hic libellus, quippe recentibus odiis inter ipsas flammæ belli tricennarii protrusus in lucem. Intemum Virum istum rerum Germaniæ præ multis isto tempore peritum fuisse, non possum adduci ut diffitear. Meliora forsitan pro-

protulisset, si alio tempore vixisset, aut si amor Patriæ privatis injuriis prævaluisset. Quod cum non factum sit, non mirum est, ejus remedia laboranti Germaniæ proposita, a sana politica valde aberrare. Non *Schlüterus* ejus adversarius hoc demonstravit, quippe subsidiis haud ei suppar & tantum pro Cæsare amoris ostentans, quantum Hippolitus odii; sed sagacissimus Monzambano (sive ill. Baro a Pufendorf,) *de Stat. Imp. German. c. VIII.* acute non minus quam solide tradita illa convellit.

§. VI. Meliora laboranti Germaniæ media propinavit Celeberr. Dn. Textor, adornato integro tractatu de vera Ratione Status Germaniæ. Commendandus hic tractatus tum ob judicium Autoris, tum etiam ob ejusdem, ut apparet, experientiam in rebus agendis & vita civili. Nec minus hoc utilitatem & pretium libro addit, quod post Instrumentum Pacis Westphalicæ editus sit; quippe post quem Germaniæ insignem illam notissimamque mutationem Status sui est experta, unde non potuit non simul etiam ratio status ejusdem alterari mutarive. Interim tamen comparent in hisce Consiliis, uti in nullis non hujus generis, quæ postquam prolata sunt, nondum tamen introducta apparent, licet specie utilitatis blandiantur, & juxta sæpius adfuntrationes dubitandi, an introduci possint. Anima vero talium consiliorum videtur esse in applicabilitate. Exigua autem spes de illa capi potest, ubi genius temporum & facies rerum politicarum refragatur. Breviter: frigent Consilia talia sine genuina politica. Hæc vero maximam partem absolvitur notitia humani generis, ejus affectuum, naturæ negotiorum humanorum. Ast quantæ molis est tali notitia imbui; aut quotusquisque est cui felicitas contingit, in Scholis & Academicis, loco nugacissimæ & ad vitam Civilem ineptissimæ philosophiæ Scholasticæ prima hæc rudimenta, ex genuina Ethica haurienda, saltem addiscendi, postea usu, in Aulis maxime, & conversatione cum magnis viris perficienda,

§. VII. Quæ

§. VII. Quæ autem de studio concordia & mutua tolerantia religionis monet laudatus Autor, & tanquam non minimum remedium tranquillitatis Germaniæ commendat; in eo puto omnes Cordatiore ipsam consentientes habiturum esse. Opravit dudum serio & sincere eandem moderationem nostratium erga dissentientes in religione B. Brunemannus in lre suo Ecclesiastico, & omnes illi cum eo salus Ecclesiæ. Equidem cum talia scriberet Dn. Textor, Germania nondum adeo felix erat, ut ejusmodi remediis pacifica sine atroci murmure & hæretificandi pruritu a rixatoribus dimitti possent, quorum stuporem si non ratio, si non fœderati errorem illum; ac si turbæ ex mutua tolerantia diffuset. Interim extollimus temporum præsentium felicitatem, postquam nimirum Gratia divina excitavit philosophiam, quæ docet reformationem non aliorum, sed sui ipsius, & quæ regnum Dei non quærit in verbis, in conceptu myste de Deo & ejus essentia, in speculationibus intellectus cum aliis contendendi; sed in corde, in abnegatione sui, mansuetudine, humilitate, amore Dei & proximi.

§. VIII. Propius vero nunc accedamus ad naturam & indolem Rationis Status Germaniæ. Equidem vocabulum *Rationis Status* recens & ab Italis exceptum, res vero, quam indigat, vetustissima est. In laxiori conceptu nil aliud denotat quam solertem indagacionem & electionem medicorum conservandi se in illo statu, sive conditione, in qua quis, si non, quam appetit, summa, mediocri tamen, saltem sua ex opinione, felicitate vivit. Hæc est cujusvis hominis Ratio Status. Pro ut quis media honesta & societati communi non adversa adhibet, aut contraria, pro ut illa Ratio Status bona est, vel mala. Uti autem hoc casu se
habet

habet conditio privatæ fortis ; ita Principum non alia fors fi inter se comparentur invicem & quatenus hoc intuitu exæquantur hominibus in statu naturali degenibus.

§. IX. Resultat inde duplex Ratio Status Germaniæ. Alia est generalis, intuitu totius corporis : Alia est specialis, quam habet quilibet Princeps, quælibet Domus illustis conservandi se suaque jura citra diminutionem in statu in quo sunt, vicissim omnia avertendi quæ nocere possunt. Constituant hæc specialem politicam cujusque Principatus, & plerumque objectum sanctorum consiliorum sunt. Semper vero ad salutem totius corporis reflectant necesse est, quia citra hanc membris bene esse vix potest. An vero hæc salus per Rationem Status in sensu Italicorum scriptorum debeat promoveri ; anceps quæstio est definitu quamdiu ad specialia non descenditur. Scilicet ex mente Italicorum, Ratio status in nativa sua significatione subinnuit modum quandam obliquum & arcanum ex duobus malis minus eligendis, mediis a justitia & legibus quodammodo deflectentibus & exorbitantibus ad tuendum statum publicum. Hinc prudentia mixta & extraordinaria vocanda, quia desinente etiam justissimo Græcorum, Aristide, *Respublica multa eget injustitia*. Plutarch. *in vit. Aristid.* De tali vero casu ancipiti, & ubi vel Principatus alicujus, vel Germaniæ totius status alex esset expositus, nisi talia adhiberentur, in præsentia non est sermo, & prudentioribus incumberet circumspectiendi, quæ Ratio Status postulatura tunc esset.

§. X. Ergo quatenus Ratio Status supponit remedia extraordinaria exorbitantia in casibus extraordinariis adhibenda, eatenus illam, utpote Circulos privatos transcendentem, aliis, & imprimis ad gubernacula sedentibus relinquimus, utpote aliquando de illa Ratione Status rationes reddituris. Sermo itaq; erit de Ordinario Statu Germaniæ præsentis, & quomodo ille tranquille feliciterque conservari possit. Hactenus enim perlustravimus in præcedentibus Dissertationi-

tionibus, quid circa publicum Statum Germaniæ *justum* h. e. legibus præceptum sit; nunc quid circa illum *utile* sit, paucis duntaxat, & ne truncus sine labor appareat, agendum erit. Ne vero tradenda prudenti ac felici somnio, quam veris ac applicabilibus mediis similia remedia videantur, præsens utilitatis inquisitio circa Statum Germaniæ *constitutum*, & quid rerum civilium gnari regulis politicis circa meliorem, commodiorem & expeditiorem ejus conservationem suggerant, versabitur.

§. XI. Non poterimus verò quid utile sit Statui Germaniæ recte expendere, ni antea sollicitè indagemus qualia fluant ex illo incommoda, quæ an irregularitatem, an morbos, an convulsiones cum Monzambano, an vitia Status vocare velis, nobis perinde erit, qui stultam philosophiam judicamus de re ipsa convenire & tamen de verbis clamores instituere. Equidem in genere hoc verum est, nullam structuram civilem adeo perfectam & oleria humana, ut nulla plane incommoda eam comitentur. Interim tamen pro perfecta in hac imperfectione, humana haberi potest illa forma Civitatis, quæ minimis rationem, quam seorsim æstimanda sunt. Sic inter rerum Civilium gnaros convenit, confirmante hoc usi quotidiano, quod ex Civitatibus *simplicibus*, h. e. forma Monarchica, Aristocratica, Democratica *strictiori* utentibus, licet hæc inter se spectatæ, commodis vel incommodis distingvantur. Civitates autem triplicis hujus generis laxioris formæ *vitio Status* laborare solent. Ex Rebus publicis *compositis* etiam illæ mensuram perfectæ Civitatis implent, in quibus singula corpora five Civitates sui juris sunt, habentque omne jus scopo salutis publicæ necessa-

cessarium; inter se vero nexu adæquate composito connectuntur. Ubi ista deficiunt, ibi *vitia Status* agnoscere par est, uti hoc Pufendorffius de *J. Nat. & G. lib. VII. & Diss. de Republ. irregul.* ut & sub nomine Monzamb. *cap. VIII.* Ulric. Huberius de *Jure Civit. p. 1.* aliique accuratiores Politici plenius illustrent.

§. XII. Si vero formam Imperii Germanici, & statum inde fluentem consideremus, inter perfectas Respublicas modo traditas haud connumerari poterit indicio manifestissimo, quod plerique iique celebriores scriptores Juris publici eam referant non ad Civitates simplices, aut compositas, quæ perfectæ esse possunt, sed *mixtas*, Imo si ad regulas perfectionis politicæ accederet, non apparet, quor tot clamores & rixæ super forma & modo regiminis ejusdem fuissent instituendæ, & cur uni cum altero super isthac re, si forte collatio instituatur, æque conveniat, quam Peripatetico & Cartesiano super qualitatibus occultis, particulis hamosis & ramosis aut striatis in magnetis attractione. Cum igitur forma & inde resultans status Imperii omnium aut expressa aut saltem tacita confessione politice perfectus non sit; porro despiciendum est, quinam sint morbi aut vitia quæ impediunt hanc felicitatem aut perfectionem.

§. XIII. In hac disquisitione autem, cum ardua sit, bene separanda erunt vitia *hominum* a vitiis *status*. Illa oriuntur, si Imperantes & parentes officia quæ hoc intuitu incumbunt, negligunt. Status autem vitia sunt, quæ descendunt ex pactis fundamentalibus male temperatis, quibus Civitas indonea redditur ad procurandum & obtinendum finem intentum i. e. communem tranquillitatem & felicitatem. Apparet inde differentia horum vitiorum. Quamvis enim in vitiis Status personarum corruptio non excludatur, tamen propterea vitia status vocantur.

cantur, quia quæ a personis hic peccantur, adscribenda sint communibus nævis humani generis ac fluant ex indole negotiorum humanorum, & affectibus in prava semper declinantibus, quibus ipsæ leges fundamentales an- sam dant, aut quæ occasionem præbent, non tollunt.

§. XIX. Apparebit ex hac descriptione, *mutuam illam renitentiam* quæ est inter Imperatorem & Ordines, ipsum Status Germanici vitium esse, & intrinsece illum afficere. Consistit autem mutua illa renitentia in eo, quod Germaniæ forma neque exacte ad systema Fœderatarum Rerumpublicarum, neque ad Regnum legitimum quadret, sed inter utramque speciem fluctuet legibus fundamentalibus eo inclinantibus, uti nonnulla circa hanc rem adduximus *Diff. IV. §. 18.* Exterior enim facies & inania simulacra Regiam potestatem præ se ferunt; at quæ in effectu umbra quædam Regii Imperii est, & qualis fere cernitur in iis, qui corpori alicui sociorum velut Duces præfunt. Inde autem, annotante sagacissimo Monzambano *de Stat. Imp. Cap. VII. §. 8.* perniciosissima convulsio corpus Imperii distrahit, in diversa tendentibus Imperatore & Ordinibus, dum ille ad regiam potestatem, velut postliminio, quavis occasione oblata grassatur; hi vero partas semel opes & a tot seculis possessas, non minus strenue defendere satagunt. Ex quo non possunt non perpetuæ suspiciones, diffidentia, occultæque machinationes oriri, præpediendis alterius incrementis, aut infringendæ surgentis potentiz.

§. XV. Huic morbo Imperii adjungimus secundum ductum Monzambani *Cap. VII.* nævos alios, non minus harmoniam Imperii turbantes. Inter hos non ultimum locum occupant distractiones ipsæ inter Status & Ordines, quæ ex diversis causis proveniunt & efficiunt, ut ne concinnum quidem Sociorum Systema Ger-

mania præ se ferat; Ipsi Ordines dispari Reipublicæ forma utentes male inter se compositi, dum intermixtæ passim Principibus degunt liberæ Civitates, quibus prout aut commercii aut potentia florent, invidia, insidia, insultationes, aut re mediocri utentibus, contemptus & subjugandi pruritus gravis est. Quæ omnia acrius & manifestius existunt inter Episcopos illasque urbes, in quibus isti Cathedrales suas Ecclesias habent; Imo in Comitibus superiora Collegia non leve fastidium adversus Collegium Urbium ostentant. Nec usque quaque propitiis oculis sese invicem aspiciunt Principes Ecclesiastici & Seculares, quia illi per hos abdomina cæperunt genere multo depressiora, ut Monzambano false loquitur, sive clarius: ob secularisationem bonorum. Illud quoque non parum ad distractionem Ordinum facit, quod inter multos magna sit opum inæqualitas. Hinc enim vitio communi humani generis, potentioribus oritur contentus adversus imbecilliores, ex contemptu vero libido eos opprimendi, ad minimum autoritate sua regendi; his contra in suspensiones & querelas pronis, ac libertatis æqualitatem quandoque importunius crepantibus. Sed & eminentia Electorum præ reliquis Principibus, non levis & invidiæ causa, his tantum splendorem ægre ferentibus, ac nonnulla præter jus usurpari jactantibus; illis hæcenus usurpatis cedere non cupientibus, sed pro jure atque autoritate sua strenue nitentibus. Inde querelæ de Oligarchico statu, distractiones animorum, sæpius & minis lais acres & erupturæ, si occasio ferat, in flammis. Aut si in speciem amicitia duret, arcana tamen æmulatione animos dissociat, malum eo periculosius quo est secretius. *Forstner. in Epist.*

§. XVI. Refert perro Monzambano ad convolutionem virium totius corporis non parum facientem, quod intercedant quoque singulis Ordinibus non paucæ invicem æmulationes & controversiæ. Præcipuas jam attingit.

attingit ille *Cap. VII. §. 10.* pro ut eo tempore illas dijudicare valuit. Utinam autem illæ cum præcedentis Seculi sine expirassent, & non novæ fomentum novo cum seculo accessissent, Veteres controversiæ quæ plerisque intercedunt super præcedentia, etiam nonnullorum Principum animos odiis sat gravibus distinent. Omnia Actorum Comitium volumina opplera sunt istiusmodi contentio-ribus, quæ hæcenus componi non potuerunt, nisi remediis provisionariis, modo alternandi, aliisque impediendis collisionibus manifestis inde orituris.

§ XVI. Acerrimæ etiam contentiones super externa professione Religionis sive cultus divini Germaniam misere in partes traxit superioribus sæculis, eo quod Sacerdotibus, ut cum Monzambano loquamur, solenne sit diversa sentientibus cælo interdiceret; & quod per Protestantibus Catholici Sacerdotes magna opum suarum parte sint exturbati, quarum desiderium ad easdem recuperandas noctes diesque ipsis stimulos subdit. Dico subdit. Posset videri illas odii causas excisas esse per pacem Westphalicam, quippe in qua bonorum Ecclesiasticorum possessio Protestantibus in futurum asserta, & Romano-Catholicis reliqua quoque amittendi merus demptus est. Ast aureo in seculo degeremus, si pax, si pacta essent firma validaque remedia cohibendorum affectuum. Semper in exordio Pacificationum firmæ & æternæ illæ promittuntur; semper rumpuntur repagulo mutui metus sublato. *Qui sibi mutuo nocere possunt, illi & volunt;* principium Hobbelii, imo potius interprete illo, indolis communis humani est. Contra; *qui sibi mutuo nocere possunt, illi nolunt;* aliorum philosophia est, melioris quidem, sed rari sunt, qui ita philosophantur. Articulus IV. Pacis Ryvicensis, tum & præsentis motus Palatini satis confirmant, non deesse uni parti pacifcentium in hac causa animum, alta mente repositum odium effundendi, si occasio ferat.

K k 3

§. XVII.

§. XVIII. Potiores hi, iique sat perniciosi morbi corporis Imperii Germanici efficiunt, ut inter minores novos referendum sit, quod *Astræ* vestigia, maxime in causis Principum; per Germaniam fere evanuerint, inde factum est, ut jus fere in armis sit, & qui viribus pollet, causa quoque prævaleat. In causis civilibus privatorum tædiofissimus miserrimusque Processus ubique locorumprehenditur, per quem etiã liquidissimum jus in lustra multa eludi potest. Nec minus *moneta varietas* per Germaniam Commerciis privatorumque patrimoniis multum incommodi affert, maxime si avaritiæ nequitiaque monetariorum monetam temerantium & adulterantium sibiulam laxent potentiores in prædæ partem venientes, ubi tunc nummi ipsi tenuitatis suæ verecundiam pro colore produunt civibus & exteris,

§. XIX. Hi sunt potiores morbi intra viscera corporis Imperii hærentes, qui eo perniciosiores sunt, quod vitia Status sint, ex irregulari forma propullantia ac fomentum ex ipsis legibus accipientia. Equidem si non Reipublicæ, sed hominum vitia essent, spes esset, ex interitu ipsorum mutationem in melius contingere posse, quæ plane in cineres abit, dum Germania cum hisce vitiis tandem luctatata est, neque tamen incommoda politica eluctata est, aut eluctabitur in posterum quamdiu in tali statu manebit. Nam non potest non ex tali forma, ex istis recensitis vitiis maxima corporis imbecillitas oriri, quam eleganter repræsentat Pufendorf. *Diff. de Republ. Irreg. §. 27.* Quamvis autem ingruente & impellente magno periculo, uterunque se defendere queat, ad omne tamen facinus magnum gloriæque capax, idem est inhabile. Singula vero istiusmodi corporis membra pro diversitate situs, potentia ac obtenti imperii civilis vel bene, vel male se habent. conf. Dn. Titius *Spec. J. P. l. 6. c. 9. §. 33.*

§. XX. Priusquam vero nunc nos explicemus illa remedia ab uno alterove Germaniæ laboranti commendata; sentio gravem (si Diis placet) primo inritur Objectionem, & præsentis scriptiois generi valde adversam, esse removendam. Prævideo enim haud paucos Reinkingianos aut Paurmeisterianos, nescio quem prurum innovandi hic objecturos. Sugillabunt haud dubie, quod talia recedant a philosophia Bœcleri *Not. Imp. lib. 22. c. 2. quod in omni bene constituta Republica non licere debeat aliter loqui de forma & statu Civitatis, quam leges publicæ loquantur & decernunt.* Boni Civis officium esse, pergent, semper magnifice loqui de Statu Reipublicæ suæ, qualiscunque sit. Morbos Reipublicæ palam ostendere, esse idem, ac Exteris Civitatem prostituere. Ast bonis istis viris prius consultimus, ut præjudicia autoritatis depellant, & tunc lis facile componetur. Præjudicium philosophiæ Bœclerianæ, quo ad hanc partem, jam elidimus supra *Diff. I §. 2.* Boni Civis officium non consistit in falsa ratiocinatione circa statum suæ Reipublicæ, aut in inepta dissimulatione & laudatione navorum Regiminis; sed in patiente tolerantia malorum communium. Hinc optime in uno subjecto concurrere possunt inquisitio veritatis & officium boni Civis. Nec privatus a veritate inquirenda circa statum suæ Reipubl. excludi potest, non quasi curis publicis immiscere se velit, sed ut solum naturali ductui, quo in veritatis inquisitionem propendet, satisfaciatur. Ignari autem actionum politicarum sunt qui existimant, tali ratione morbos Reipubl. exteris prostituunt. Nam exteris vitia illa ex infirmitate operationum, quas ejusmodi corpus edit, plerumque notiora sunt, quam ut nunc demum ipsis innotescere debeant.

§. XXIV. Igitur uti istæ objectiones a specificatione vitiorum Status Imperii nos minime avertere poterunt, aut debuerunt; ita nunc porro Remedia hæc
malæ

malo tollendo, aut saltem corrigendo idonea, propius inspicere animus est. Jam supra tetigimus nonnulla horum remediorum felicibus seminis quam consiliis politicis esse similia. Nam felix revera Germania esset, si secundum illa in melius omnia reformari possent. Aliqui excogitant ideam aut exemplar perfectissimæ Reipublicæ, non qualis existat, aut existere possit, sed existere debeat, quam si cum Campanella in *Sole*, cum Moro in *Utopia*, cum Anonymo in Australi terra apud *Severambes*, tantummodo querant, meo quidem iudicio laudari possunt. Verum cum in hoc mundo perfectam illam Rempublicam querunt tunc in somnium cogitationes istæ degenerant. Consiliorum politicorum anima est applicabilitas. Si hæc ob indolem negotiorum humanorum sperari non possit, non politica sunt ista, quæ talia ingerunt, sed abstractiones metaphysicæ.

§. XXII. Videtur vero optimum & citissimum remedium corrigendis hisce malis esse, si degenerans a Monarchia & ad Systema vergens forma sive status reformetur ad leges fœderatarum Rerumpublicarum. Ast videtur consilium politicum esse, sed non est. Tot enim intuitu Germaniæ impedimenta hic semet ostentant, ut nulla spes supersit superinducendæ perfectæ systematicæ formæ. Nam Provinciarum multitudo, inæqualitas & nimia quarundam imbecillitas impediunt, ne tale corpus in concinnum systema digeri queat. Ipsa morbi ignorantia plerorumque aut vera, aut affectata emendationi obstat, quæ uti facile ob superstitibus pristini status reliquias obrepere potest, ita ab iis, qui morbi dissimulatione officium boni Civis mediuntur, ac vinculum unius Reipublicæ dudum amissum, inanibus semper verbis deprædicant, strenue conservari solet. Accedit, quod pleraque corporis Imperii membra, suisque quæque rationibus ab emendatione abhorreant, ac in communis vinculi laxitate & statu præsentis interesse suum querere

sole-

soleant. Nec ultimam difficultatem creat religionum
diversitas, & religionem mentiens supersticio, nec non
pessimum illud de dissentientibus odio habendis præjudi-
cium, ac ardentior amor utilitatis Dominatus externi,
quam patriæ incolumitatis. add. Dn. Titius *l. c. p. 642.*

§. XXIII. Ergo cum talem reformationem in-
melius adducta hæc nos sperare verent, paucis adhuc cir-
cumspiciendum erit, annon supersint consilia, quorum
observatio præsentis Germaniæ statui salutaris esse possit.
Ad sunt talia, si tamen fatendum est quod res est, curis
palliatis Medicorum non sunt absimilia. Remedia sex,
seu rationes Status Hippolytus a Lapide Germaniæ sva-
sit, verum crudelia illa, inepta & Germaniæ pernicio-
sissima inventa sunt. vid. Monzamb. *de Stat. Germ. cap. VIII* Ipse
Monzambanus *alleg. Cap.* postquam ingenue non minus
quam cordate morbos Corporis Imperii derexit, media
curandis malis suppeditat, non quæ originem mali tol-
lant, sed quæ impediunt, ne morbi isti plane exitium
Imperii promoveant. Eum in finem §. IV. commendat
regulas & talia media, quæ a politicis sociis & fœderatis
Rebus publicis observanda præscribuntur; cum status Ger-
maniæ proxime accedat ad Systema aliquod plurium Re-
rum publ. fœderatarum. Dein summe necessarium judi-
cavit Germaniæ concordiam studium, ut cuique sua iura
maneant, ac nulli concedatur, ut imbecilliores possint
opprimere; utque adeo inter dispares opes par sit omni-
um libertas & securitas. Ast bene annotat in *scholis ad*
b. l. Dn. Thomasius, quod hoc remedium tum efficax sit
futurum, quando extinctæ fuerint in animis generis hu-
mani dominationes avaritiæ & ambitionis. Hinc Mon-
zambano obstant verba, quæ ipse in *§. præced.* Hippolyto
occinit: *Hoc remedium declamatori scholasticæ copio-
sum potest præbere argumentum, in usum autem Reipub-
licæ Germaniæ tum demum applicari poterit, quando*

omnes Germania Procere sapere incipient & animi motus ad leges philosophicas exacte attemperare.

§. XXIV. Igitur laboranti statui nil salutaris fraderi posse videtur, quam ut vinculum Comune, quo coharet, conseruet, ne in deterius ruat, magisque laxetur. Quod ut fiat, moderandus (nam extirpationem navi communes humani generis vetant sperare) est luxus, ambitio, studium commodi privati, & perversum, de hominibus diversæ religionis odio habendis, præjudicium. Ast & hæc speciosa consilia, observatu vero difficilia. Quis luxum moderabitur in Seculo, ubi pompa & Ceremoniæ Aularum in summum evecta fastigium, & quilibet decorum existimat, luxuriam potentiorum æmulari? Quis ambitioni renuntiabit, cum dudum ejus operationes sub pallio *virtutis heroicae* venditæ sint? Studium commodi privati & persecutio dissentientium tum demum animos relinquet, quando omnes sapere incipient, & animi motus ad leges philosophicas exacte attemperare, quod an & quando fiet, ego hariolandi nescius, futurorum anxius, non habeo, quod certi determinem.

§. XXV. Diximus supra §. 8. singulos homines habere suam rationem status, hinc Rationem status in singularem & universalem dividendam esse. Videtur certe hæc ex illa fluere. Nam ut bene annotat Dn. Thomaf. *ad Monzamb. cap. 8. §. 4.* summum bonum singulorum constituit etiam summum bonum Rerum publicarum. Uti enim in Ecclesiastici status reformatione tunc demum felicior eventus sperandus est, si quilibet reformationem a se incipiat, fradendo, adhortando & exemplo proprio vitæ inculpatæ præeat; ita & in Reipublicæ emendatione frustra communia & generalia remedia suggeruntur, quamdiu quilibet in Republica vivens, se non emendat.

DE RAT. STAT. IMP. ROM. GERM. 239

mendat & propriae felicitati, quae ex ipso dependet, non fudet. Reliqua remedia, utut prudentissima videantur, tamen nil aliud sunt quae curae palliativae morbum non eradicantes, sed interdum aliquantisper lenientes, interdum etiam exasperantes. Nam sine Ethica genuina, Politica depravat magis affectus humanos, quam ut corrigat. Loquor vero de felicitate morali & temporali, non vero illa theologica & aeterna, cujus prae gustum si omnes possiderent, felicissimo loco starent omnia Imperia & Respublicae.

§. XXVI. Praeterea salus & felicitas totius corporis bene sese habet, si omnibus membris bene sit, quod quamvis ab omnibus non expectari possit, tamen major erit felicitas & salus totius, si nonnulli saltem Status veram utilitatem Provinciarum suarum curent. Consistit autem illa promotio utilitatis, sive observatio rationis status genuinae in emendatione Status Ecclesiastici & Civilis. Ex illa tanquam basi omnis felicitatis etiam felicitas civilis & politica derivatur. Quomodo igitur abusus in Ecclesiam irrepentes & navi circa cultum divinum, externum observati sint emendandi; de eo graviter solliciti fuerunt dudum haud pauci Theologorum & Jctorum pietate & prudentia insignium. Pertinent huc Dn. Speneri *pia desideria*, & B. Brunnemanni *Jus Ecclesiasticum*, scripta ex sincero & de damno Josephi sollicito animo profecta, unam ab omnibus eodem candore, eadem tranquillitate mentis excepta. Experientia loquitur, quanto cum fructu ejusmodi emendationes sint in hac vel illa Provincia susceptae, quod speciatim de terris Brandenburgicis integra dissertatione prosecutus est Dn. Thomasius *de felicit. subditor. Brandenb. ob emendatum statum religion. & polit.* Res eo redit: si dissentientes circa Mysteria incomprehensibilia amore non odio prosequamur,

& cultus divinus non in Ceremoniis, speculationibus & concertationibus de Articulis fidei, sed in seria abnegatione sui & vera emendatione in melius quotidiana, ponatur; non potest non emendatio Status Ecclesiastici sperari & promoveri. Quantum adjuventi autem ad hanc rem, veri Antistites sacrorum afferant, malo verbis Fortitiori, politici non minus cordati, quam Christiani & sinceri, in *Epistola ad Sereniss. Ducem Brunsvic. p. 189.* delineare: *Fieri nequit ut propitio numine utamur, nisi summi pariter & infimi vitam & actiones suas omnes ad legum divinarum prescriptum dirigant, prave acta & contra DEI Majestatem commissa seriis lacrymis deplorent vitamque emendent. Qua in re cum ceteris, qui sacris presunt, prave vitamque monstrare, debeant; summa cura Princeps providere debet, ut Ecclesis ministri proficiantur, non tam docti, quam pii, non tam pugnandi de controversis articulis (hæretificandi) periti, quam regulam Christi, edocti, eamque sua conversatione exprimentes: Qualis apud Vos ante hæc Johannes Arndius fuit; quem non solum in Ducatu Brunsvicensi, sed & alibi terrarum quamplurimos discipulos imitatoresque reliquisse summopere exoptandum foret.*

§. XXVII. Si tales sacris presunt, si Principes unanimiter coercent cacochæthes illud dissentientes impune pro Cathedra insectandi; tunc sane triste illud odium Religionis, fomento subtracto, contabescet. Non Concilia, non Synodi, sive Universales, sive natio-

DE RAT. STAT. IMP. ROM. GERM. 241

Nationales sint; non Colloquia, sive voces *charitativa*, sive, uti profecto omnia fuere, *eristica*, hoc malum eradicare potuerunt, aut poterunt in posterum si vel centies instituantur, & prudentissimis legibus circumscribantur. Fac ut verus cultus divinus ubique populo annuncietur, ut ille definiatur juxta simplicem ductum S. Scripturae, ex sinceritate cordis, puritate amoris erga Deum & proximum quemcunque, ex abnegatione ambitionis, avaritiae, voluptatis; & videbis omnes rixas, omnem contendendi libidinem, anathematissimos ob diversum conceptum mysteriorum, fallas consequentias, imputationes Blasphemorum dogmatum, & similia opprobria christiani nominis, uno ictu concidere. Quamdiu vero hoc non fit, sed homines malunt christianismum verbis, gestibus, ceremoniis, non re, opera, corde exprimere, tamdiu nullum Concilium, nulla Synodus, nullum Colloquium speratos fructus producet. Quin potius observarunt alii ex genuina historia Ecclesiastica, sequestratis praedictis autoritatis, nullum Concilium, a tempore Nicani usque ad Tridentinum, frugis multum in Ecclesiam contulisse, sed loco seriae emendationis, & eradicationis abusu in moribus & doctrina, formulas, symbola, condemnationes productas fuisse, cum & Hilarius jam suo tempore conquestus fuerit, quod vera fides ex cordibus amissa sit, ex quo coeptum est fidem formulis, & chartae includere in Conciliis & Synodis,

§. XXVIII. Sed nec minus status civilis Provinciarum emendari sepius commode potest. Hodie felicitas & potentia Principis ex proventibus aestimatur, proventus vero dependent ex frequenti Commerciorum cursu. Inde Gallorum surgens potentia, Anglorum & Belgarum opes præ omnibus reliquis regnis conspicua. Quicquid alii cum Klockio, Maximiliano Faust & aliis remediorum proponant ad augendum ararium, puto omnes regulas in commerciorum cursu felici concentrari. Quamvis autem Germania maritimis locis non multum valeat, nihilominus quilibet Princeps, qui commodo Provinciae suae studet, prospicere debet, ut illa omnia quae territorium fert, usui rite applicentur, superflua exteris cedantur, & quantum fieri potest peregrinis mercibus abstineatur. Illa enim ditio locuples est ex qua multa exportantur, & pauca aliunde in illam transvehuntur. Quod si vero Germaniam intueamur, illa non solum ampla est & multitudine Regionum vicina Regna antecellit; sed & pauca deprehenduntur loca, quae nil producant ad vitam humanam cultum facientia. Nam is ubique rerum ad vitam proventus est, ut eadem extraneorum rebus haud quidquam indigeat, nisi ad luxum & superfluas voluptates. His si frenum poni posset, exteri haud dubie parcius Germaniam pecunia emungendi occasionem haberent. Nec minus consultum videtur, si artifices operum manuariorum peregrinorum invitentur, Monopolia officum nostrorum & tribuum restringantur, aut exemplo Belgii plene tollantur. Nam incrementis Provinciarum obstare ejusmodi tribus, dudum evicit Becherus in e-

leg 1 br. von Aufnahme Teutscher Städte und Länder.
§. XXXIX.

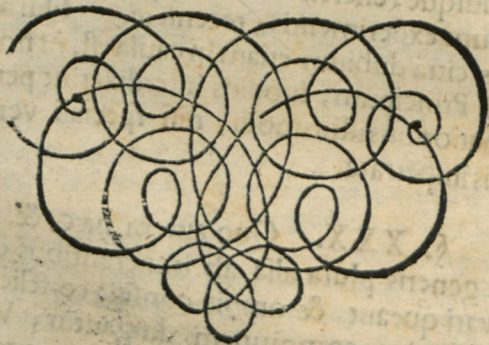

DE RAT. STAT. IMP. ROM. GERM. 245
§. XXIX. Nec desunt qui inter causas
exhaustarum regionum recentent, quod per
discursationes juventutis Germanicæ ad exte-
ros, non parum argenti extra natale solum
trahatur. Satyrice, more suo, has peregrina-
tiones, tanquam ineptas circumstantiones
perstringit Monzambano *de Stat. Imp. Cap. 7. §. 3.*
innuens, quod pererumque ex Italia nil
nisi delicias quasdam vitiorum Transal-
pinis alias inuisitatorum, & formulas
blasphemandi rariores domum reportent,
quod Gallia plerosque peregrinatores non a-
liis instructos artibus dimittere soleat; quam
ut sordidius tubercinari deinceps norint,
gradusque venereæ scabiei, ex propriis ut plu-
rimum experimentis, recentere. Qui abu-
sus citra dubium etiam in causa est, ut non-
nulli Principum, subditis interdixerint pere-
grinatoribus istiusmodi, nisi speciali venia
ab eis impetrata.

§. XXX. Quo autem hæc, & hu-
jus generis plura alia ab Imperantibus ob-
servari queant. & omnia consilia eo feliciter
ad salutem communem dirigantur, Viri
probi

probi & prudentes in consortium curarum, &
& regiminis admittendi sunt ex omnibus
Ordinibus. Nam sapientia & probi mores
nulli ordini, nulli institutō humano ita pe-
culiariter alligata centeri debent, ut non, &
frequentius quidem, apud viros nullis privi-
legiis ornatos deprehendi etiam possint. Fe-
lix vero Princeps qui donis illis naturalibus
instructus est, ut ipse eligere possit idoneos
præ minus idoneis, & qui non semper
alienis oculis ac auribus fidere neces-
se habet,

Halle, Diss., 1707 (Br/R)

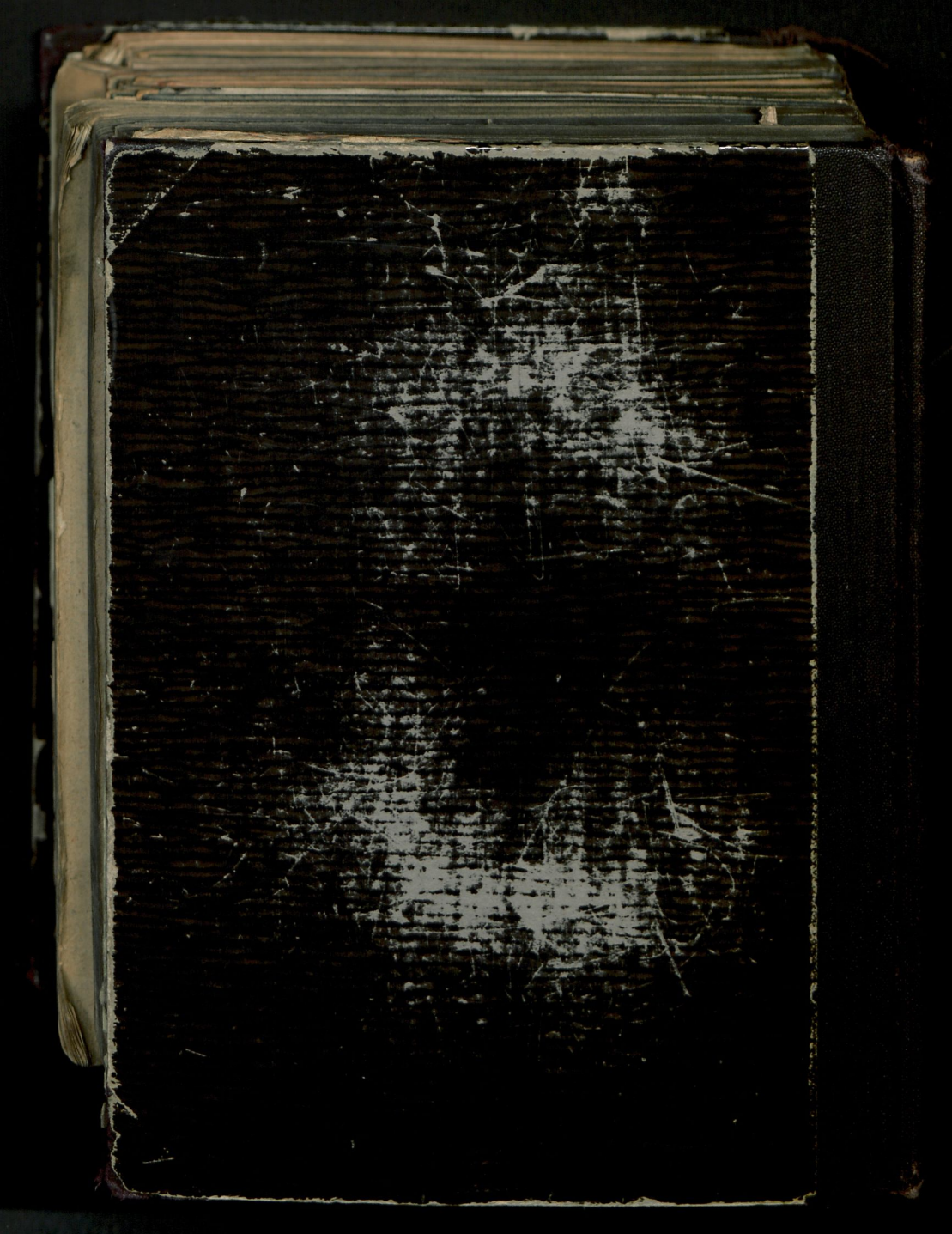
ULB Halle 3
001 513 001

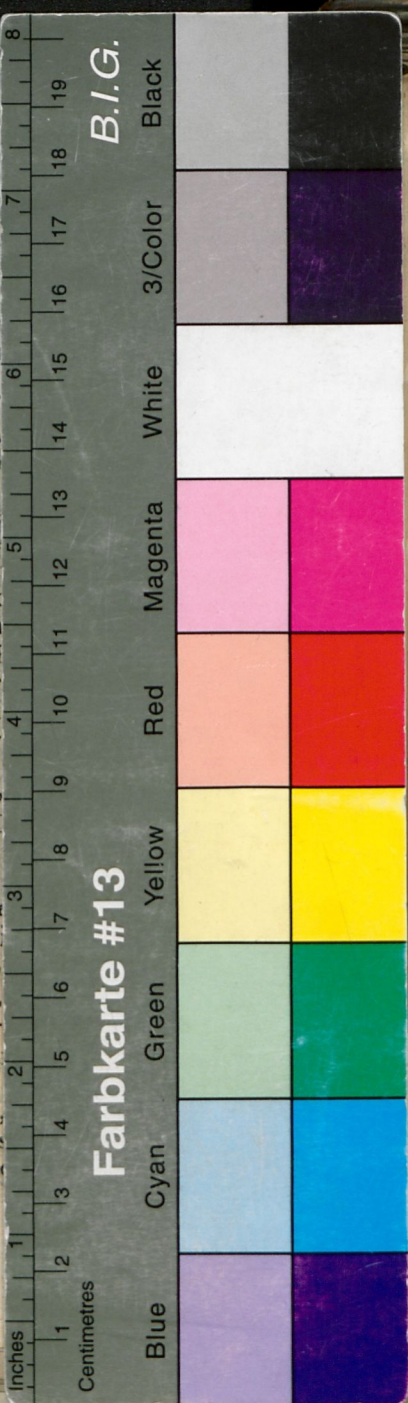
Sb

2. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA

XXXI.

DE
**RATIONE STA-
TUS IMPERII ROMANO-
GERMANICI.**

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. FRID. WILHELMO

REGNI BORUSSICI, AC ELECTORATUS BRANDEN-
BURGICI HEREDE &c. &c. &c.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

DN. JACOBO BRUNNEMANNO

JURIVM LICENTIATO.

D. 9. ~~Jul.~~ M DCCI. H. L. Q. C.

Eruditorum disquisitioni subjicit

AVGVSTVS ADOLPHVS ERMISCH
Brunsvicensis.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis JOHANNIS GRUNERI, Typogr. Acad.